

УДК 338.48.025.2(4/8)

Б.В. Шупікаспірант
Класичний приватний університет**ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ**

У статті надано комплексну оцінку політики державного регулювання туристичної галузі України; визначено шляхи вдосконалення державного регулювання міжнародного туризму в Україні; запропоновано ефективні напрями розвитку туристичної галузі України.

Ключові слова: туризм, державне регулювання, державна політика, міжнародний туризм, розвиток, ефективність.

I. Вступ

Туристична галузь України має багато проблем розвитку й становлення як потужного світового гравця. Прекрасні природні й історичні пам'ятки України, за умов належної підтримки їх стану та ефективного маркетингового просування в світі, здатні збільшити потоки іноземних туристів і надходження іноземної валюти в кілька разів. Однак на сьогодні нам бракує чіткої державної політики щодо розвитку туристичної галузі: різні туристичні об'єкти підпорядковані різним відомствам і міністерствам, туристичні регіони розвиваються самі по собі, без чіткої програми, яка б об'єднувала всю туристичну галузь єдиною стратегією розвитку та представляла б нашу країну як єдиний туристичний об'єкт на міжнародному ринку туризму. Велику проблему для розвитку туризму в Україні становить її туристична інфраструктура. Слабкий сервіс туристичної галузі відлякує заможних іноземних туристів від наших курортів і змушує іноземців відпочивати в більш туристично розвинених регіонах, від чого ми потенційно втрачаємо значну частку міжнародних валютних туристичних надходжень. Тому держава повинна активно брати участь у зменшенні слабких місць нашої туристичної галузі, розробці загальнонаціональної стратегії розвитку туризму в Україні, позиціонуванні й представленні нашої країни у світі. Туризм – одна зі сфер, що найбільш стрімко розвивається у світі. Здешевлення міжконтинентальних перельотів, сучасні швидкісні засоби пересування, покращення рівня життя людей у світі призводить до збільшення кількості міжнародних туристів і обсягів туристичних грошей, що витрачаються ними. Україна має боротися за ці величезні туристичні потоки й робити все, щоб удосконалити туристичну галузь України.

II. Постановка завдання:

- дати оцінку політики державного регулювання туристичної галузі України;

- визначити шляхи вдосконалення державного регулювання міжнародного туризму в Україні;
- запропонувати ефективні напрями розвитку туристичної галузі України.

III. Результати

Дослідженню комплексу проблем, пов'язаних з ефективним розвитком туризму в Україні, питаннями планування, регулювання, організації та налагодження ефективної роботи туристичної індустрії, належного використання наявного туристичного потенціалу, формування кластерних об'єднань у галузі туризму приділяють значну увагу українські та зарубіжні вчені й фахівці. Ці питання досліджували у своїх працях В. Головченко, А. Гринів, Ю. Гуменюк, С. Кузик, О. Любіцева, М. Мальська, П. Масляк, В. Петранівський, А. Шульгіна, І. Школа та ін.

Туристична галузь є специфічним і досить складним об'єктом державного управління. Аналіз, проведений Всесвітньою туристичною організацією, свідчить, що в більшості країн світу державна туристична політика впроваджується безпосередньо через центральні органи виконавчої влади – національні туристичні організації, інші інститути, а також опосередковано за допомогою правових важелів, підтримки туристичної інфраструктури й міжнародної політики.

Туризм як соціально-економічне явище все більше набирає всіх ознак самостійної галузі національної економіки. По-перше, його суб'єктами є досить однорідні за призначенням і технологією виробництва товарів та послуг підприємства (туристичні бази, готелі, фірми, транспорт, зв'язок тощо). По-друге, поступово вдосконалюється система управління туризмом, логічним завершенням якої сьогодні є центральний орган виконавчої влади в галузі туризму України. І, по-третє, незважаючи на значну диверсифікацію, у туристичній індустрії створюється однорідна за цільовим призначенням продукція.

Визначаючи наявність значного рекреаційно-туристичного потенціалу в Україні та

всіх ознак самостійної галузі національної економіки, актуальною є постановка питання про необхідність вироблення чіткої державної політики в галузі туризму та впровадження дійових механізмів її реалізації. Як свідчить зарубіжний досвід, для отримання максимальної вигоди від в'їзного туризму кожна держава вдається до таких заходів і розробляє туристичну політику, яка є одним із видів соціально-економічної політики держави [1, с. 42].

Основними напрямками державної політики в галузі туризму є:

- залучення громадян до раціонального використання вільного часу, проведення змістовного дозвілля, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, природним середовищем, а також організація оздоровлення населення та забезпечення прав громадян на відпочинок;
- забезпечення раціонального використання та збереження туристичних ресурсів, становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, створення ефективної системи туристичної діяльності для забезпечення потреб внутрішнього туризму й до інших країн;
- створення та вдосконалення нормативно-правової бази в галузі туризму відповідно до чинного законодавства України, міжнародних норм і правил; захист прав та інтересів держави в галузі туризму [2].

Як зазначає більшість науковців, чинні програми розвитку туризму в основному мають декларативний характер, містять загальну інформацію про стан галузі, основні проблеми, наявний ресурсний потенціал, який можна використати для їх вирішення, сукупність запланованих заходів. Однак негативним фактом є відсутність визначення джерел отримання ресурсів для здійснення запланованих заходів, критеріїв для перевірки стану їх виконання, а також відповідальних осіб.

Крім того, як свідчать проведені дослідження, в чинних нормативно-правових актах не визначено питання щодо налагодження взаємодії між державними органами влади та підприємницькими структурами, їх роль і значення в процесах розвитку галузі туризму.

У результаті здійснення певних змін у структурі державної влади в Україні з 2011 р. основним профільним органом, що регулює галузь туризму в Україні, є Міністерство інфраструктури України. Відповідно, центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у галузі туризму та курортів, є Державне агентство України з туризму та курортів (Держтуризмкурорт України). Серед напрямів його діяльності пріоритетними є [3]:

- забезпечення розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, курортів;

- децентралізація, підтримка місцевих ініціатив у розвитку туризму;
- досягнення ефективного державно-приватного партнерства;
- поширення інформації про Україну і її туристичні можливості на міжнародному туристичному ринку та всередині держави.

Концептуально державне регулювання галузі туризму в Україні здійснюється в трьох основних напрямках: законодавчому, адміністративному та економічному, – кожний з яких передбачає виконання низки завдань певними органами державної влади [4, с. 276–290].

Законодавчі напрями регулювання сфери туризму полягають у розробці та прийнятті ефективної нормативно-правової бази, що міститиме норми щодо організації діяльності туристичних підприємств, механізмів їх об'єднання шляхом налагодження партнерських відносин. Так, необхідно вдосконалити існуючі процедури ліцензування, сертифікації й стандартизації туристичних послуг, оскільки вони є недостатньо прозорими та об'єктивними, характеризуються наявністю певних обмежень і умовностей, не відповідають міжнародним нормам. Крім цього, необхідно розробити чіткі та прозорі механізми формування фондів, розподілу коштів, встановлення відносин паритетності між регіонами, містами й навіть окремими суб'єктами галузі туризму. Пріоритетними і надання певних пільг мають бути забезпечені тим проектам та програмам, що передбачають витрачання цільових коштів на пропозицію послуг у напрямках в'їзного туризму й перспективних видів туризму (сільського, зеленого, екологічного, культурного, спортивного, екстремального, соціального тощо), відновлення та розбудову туристичної інфраструктури на периферійних територіях.

Основною передумовою розвитку сфери туризму є підтримка державою внутрішнього і в'їзного туризму як основних напрямів залучення коштів до державного бюджету, в тому числі валютних. Однак активізація цих видів туризму є можливою лише за рахунок здійснення активної інформаційної підтримки України, окремих її туристичних регіонів і дестинацій, популяризації їх на національному і світовому ринках. Особливої актуальності набуває необхідність розробки централізованої державної рекламної програми, спрямованої на проведення та активну участь у роботі регулярних міжнародних і національних виставок та конференцій, розміщення інформаційних стендів, активізацію видавничої й поліграфічної діяльності.

Економічні заходи державного регулювання галузі туризму пов'язані, перш за все, з переглядом норм оподаткування діяльності суб'єктів туристичного ринку. У цьому ас-

пекті необхідно переглянути ставки оподаткування діяльності туристичних суб'єктів, створити умови для стимулювання активності бізнесу, зростання обсягів доходів, а не формування тіньового сектору й вивозу капіталу за кордон. В економічному напрямі повинна здійснюватися також активна підтримка і створення спеціальних умов функціонування для учасників ринку, що розробляють сучасні технології використання національного туристично-рекреаційного потенціалу з метою пропозиції туристам нових видів послуг [3, с. 276–290].

Організацію, функціонування та пріоритетність туристичної галузі в Україні вивчає міжнародна консалтингова організація *Horwarh Consalting Ukraine*, яка є мережею консалтингових кампаній і лідером галузі туристичного консалтингу.

Найбільш перспективними туристичними напрямами, на думку експертів цієї організації, є:

- пляжний і лікувальний відпочинок – рекреаційні ресурси Криму, Карпат, Причорномор'я;
- унікальна історична спадщина – Київ, Львів, Тернопільщина, Запоріжжя, Крим;
- релігійний туризм – Києво-Печерська лавра, Софіївський собор, Почаїв, Умань;
- зелений туризм – Карпати, Волинь, Поділля, Київщина [5].

IV. Висновки

Таким чином, незважаючи на всі недоліки українського туристичного ринку, Україна має величезний потенціал у сфері туризму й

індустрії гостинності. На нашу думку, необхідна лише злагоджена робота на всіх щаблях влади й тісна кооперація та узгодження інтересів між державними органами влади з їх ефективною політикою державного регулювання туризму та комерційними структурами, які створюють і розвивають туристичну галузь в Україні.

Список використаної літератури

1. Коваль П.Ф. В'їзний туризм : навч. посіб. / П.Ф. Коваль, Н.О. Алешугіна, Г.П. Андреева, О.О. Зеленська, Т.В. Григор'єва, О.Г. Пархоменко, В.Б. Дудко, М.О. Михайловський, С.І. Бондар. – Ніжин : Вид-во Лук'яненко В.В., 2010. – 304 с.
2. Державне та муніципальне управління в галузі туризму. 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.if.ua/ua/tourism/doc/>.
3. Положення про Державне агентство України з туризму та курортів : Указ від 08.04.2011 р. № 444/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mtu.gov.ua/uk/show/polozennja_turizm.html.
4. Чкан А.С. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету / А.С. Чкан // Економічні науки. – 2012. – № 2 (18). – Т. 3. – С. 276–290.
5. Антонюк Н. Державна політика України у сфері туризму: досвід і проблеми реалізації / Н. Антонюк, Ю. Занько // Вісник львівського університету. Серія : міжнародні відносини. – 2008.– Вип. 24.– С. 7–12.

Стаття надійшла до редакції 12.07.2013.

Шупик Б.В. Пути улучшения государственного регулирования международного туризма в Украине

В статье дана комплексная оценка политики государственного регулирования туристической отрасли Украины; определены пути улучшения государственного регулирования международного туризма в Украине; предложены эффективные пути развития туристической отрасли Украины.

Ключевые слова: туризм, государственное регулирование, государственная политика, международный туризм, развитие, эффективность.

Shupik B. The ways of improvement of state governance of international tourism in Ukraine

The complex assessment of state policy in the sphere of tourism of Ukraine was given. Today we have problems with clear state policy, many tourist objects are subordinated to different ministries and departments. Some tourist regions develop without any rules. There is no strait program how to have a progress in the international tourism around the whole country. Ukraine has a big difficulties with its tourism infrastructure.

The article shows the major problems of our tourist branch, among them one of the biggest roles has Ukrainian tourist service: low quality of service in hotels, bad infrastructure. All of these make our country not attractive to the rich international tourists. The world's cash flows from foreign tourists go around but not into Ukraine.

This article establishes the ways of improvement of state governance of international tourism in Ukraine. The creation of the comfortable low base for the tourism sphere is very important nowadays. Taxes should be more flexible to the tourist companies, especially for those who develop the new kinds of tourism and try to save the cultural heritage of Ukraine. New standards, certificates and license should be in the sphere of tourism which helps to produce more competitive services in this field.

The article also suggests the effective ways of development of tourism in Ukraine. The tourism is one of the sphere where our country can earn a lot of money. That's why we should suggest the new and popular ways in tourism. The most perspective of the tourist ways can be:

- beach and medical tourism;*
- the unique historical heritage;*
- religion tourism;*
- green tourism.*

So despite of all kinds of shortcomings in our tourist industry we have a huge potential. We must consolidate all energy to improve our tourist sphere and to be attractive to international tourist society.

Key words: *tourism, state governance, state policy, international tourism, development, efficiency.*